

Waldemar Tomalak¹, Małgorzata Czajkowska-Malinowska²¹Zakład Fizjopatologii Układu Oddechowania, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, Oddział w Rabce²Oddział Chorób Płuc i Niewydolności Oddechowania, Kujawsko-Pomorskie Centrum Pneumologii w Bydgoszczy

Światowy dzień spirometrii

World Spirometry Day

Pneumonol. Alergol. Pol. 2011; 79, 1: 3–5

Najważniejsze światowe organizacje skupiające specjalistów medycyny oddechowej: Europejskie Towarzystwo Oddechowe (ERS, *European Respiratory Society*), Amerykańskie Towarzystwo Klatki Piersiowej (ATS, *American Thoracic Society*), Towarzystwo Oddechowe Azji i Pacyfiku (APRS, *Asia-Pacific Respiratory Society*), Panafrykańskie Towarzystwo Oddechowe (PATS, *Pan African Thoracic Society*), Latinoamerykańskie Towarzystwo Oddechowe (ALAT, *Latin-American Thoracic Society*), Międzynarodowa Unia Walki z Gruźlicą (IUATLD, *International Union Against Tuberculosis and Lung Disease*) i inne ogłosiły 2010 rok Światowym Rokiem Płuc [1]. W ramach roku odbyło się wiele imprez, w tym kilka dni 2010 roku zostało szczególnie wyróżnionych. Między innymi 4 lutego 2010 roku ogłoszono Światowym Dniem Raka Płuca, 14 maja — Światowym Dniem Astmy; zaś 14 października — Światowym Dniem Spirometrii (SDS). Organizatorzy przez kontakty z krajowymi towarzystwami naukowymi starali się zachęcić możliwie jak największą liczbę krajów do zaangażowania się w tę akcję.

Światowy Dzień Spirometrii, który został proklamowany po raz pierwszy w historii, miał za zadanie zwrócić uwagę społeczności na kluczowe znaczenie badania spirometrycznego we wczesnej diagnostyce zaburzeń czynności układu oddechowego. Istotnie, zgodnie z najnowszymi rekomendacjami dotyczącymi badań czynnościowych układu oddechowego [2–4], spirometrię

powinno się wykonywać u tych osób, u których stwierdza się objawy podmiotowe, przedmiotowe lub odchylenia w wynikach badań dodatkowych (przede wszystkim w badaniu radiologicznym klatki piersiowej) oraz u osób narażonych na działanie szkodliwych czynników, a więc aktualnych i byłych palaczy tytoniu, biernych palaczy i pracowników ekspozowanych na wdychanie pyłów, dymów i gazów podczas pracy. W tej grupie osób badanie spirometryczne pozwala ujawnić obturację w drogach oddechowych, zanim jeszcze pojawią się: duszność wysiłkowa, cechy rozedmy w badaniu radiologicznym lub hipoksemia w badaniu gazometrycznym [5].

Jednak świadomość tych faktów nie jest szeroko rozpowszechniona. Ideą Światowego Dnia Spirometrii było więc rozpropagowanie wiedzy na temat badania spirometrycznego oraz umożliwienie wykonania bezpłatnych badań każdemu, kto zgłosi się w Światowym Dniu Spirometrii w miejscu, gdzie takie badanie było zorganizowane.

Akces do SDS zgłosiło ponad 70 krajów ze wszystkich kontynentów, w tym także Polska. Organizatorzy Światowego Roku Płuc zwrócili się w kwietniu 2010 roku do Polskiego Towarzystwa Chorób Płuc z prośbą o organizację SDS w Polsce. Zarząd Główny PTChP wyznaczył na koordynatorów prof. Waldemara Tomalaka z Oddziału Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Rabce Zdroju oraz dr Małgorzatę Czajkowską-Malinowską z Kujaw-

Adres do korespondencji: prof. dr hab. n. med. Waldemar Tomalak, Zakład Fizjopatologii Układu Oddechowania, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, ul. J. Rudnika 3b, 34–700 Rabka, tel.: 18 267 60 60, faks: 18 267 62 12, e-mail: wtomalak@zpigichp.edu.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 08.11.2010 r.
Copyright © 2011 Via Medica
ISSN 0867–7077

sko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy.

Światowy Dzień Spirometrii w Polsce

Proklamowany po raz pierwszy w historii w skali globalnej dzień spirometrii stanowił poważne wyzwanie zarówno organizacyjne, jak i medialne, biorąc pod uwagę sformułowane przez organizatorów cele i metody do tego prowadzące. W Polsce działania organizacyjne prowadzono dwukierunkowo: przygotowanie odpowiedniego nagłośnienia idei w mediach oraz organizacja samych badań spirometrycznych. Ponieważ akcja miała charakter otwarty, PTChP nie było jedynym uczestnikiem i organizatorem SDS w Polsce. Aktywnie w przeprowadzenie SDS włączyła się także Polska Federacja Stowarzyszeń Chorych na Astmę, Alergię i POChP, której prezesem jest dr Piotr Dąbrowiecki.

Najważniejszymi przedsięwzięciami medialnymi w związku ze Światowym Dniem Spirometrii były:

- badania spirometryczne w Sejmie RP zorganizowane 7 października 2010 roku przez Polską Federację Stowarzyszeń Chorych na Astmę, Alergię i POChP; w trakcie tej akcji przebadano ponad 270 osób, w tym ponad 20 polskich parlamentarzystów;
- konferencja prasowa w Klubie Dziennikarza w Warszawie, która odbyła się w przeddzień SDS z udziałem prof. Jana Zielińskiego, prof. Waldemara Tomalaka i dr. Piotra Borosa (IGiChP), dr M. Czajkowskiej-Malinowskiej (Bydgoszcz) i dr. Piotra Dąbrowieckiego oraz dr. Adrianę Jabłońskiej — przedstawicielki NFZ. Do wykonywania badań spirometrycznych zachęcał podczas konferencji Andrzej Supron — polski zapaśnik, wielokrotny medalista Mistrzostw Świata i Mistrzostw Europy, wicemistrz olimpijski, także aktywny propagator aktywności fizycznej.

W konferencji wzięło udział około 20 dziennikarzy, zaś efektem były informacje Polskiej Agencji Prasowej, notatki w prasie (m.in. w „Życiu Warszawy”, „Świecie Medycyny” i na popularnych medycznych portalach internetowych) oraz spoty reklamowe i wywiady radiowe wyemitowane w dniu akcji, między innymi przez Program I i III Polskiego Radia, Radio Plus i Informacyjną Agencję Radiową;

- reklama prasowa zamieszczona w ogólnopolskim wydaniu „Superexpressu” o nakładzie 270 000 egzemplarzy;
- dodatek w „Rzeczpospolitej” (zasięg ogólnopolski);

- udział dr. Tadeusza Zielonki w programie telewizyjnym „Kawa czy herbata” w programie I TVP.

Dodatkowo, w lokalnych rozgłoszeniach radiowych, prasie, telewizji i w portalach internetowych przeprowadzono wywiady ze specjalistami na temat spirometrii, Światowego Dnia Spirometrii, POChP, astmy. Takie akcje miały miejsce między innymi w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Łodzi i Poznaniu. W TVP Bydgoszcz, w ramach Regionalnego Programu Profilaktyki Chorób Płuc, wielokrotnie emitowano reklamy telewizyjne zachęcające do wykonywania spirometrii. W wielu miastach do badań zachęcali nie tylko lekarze-pulmonolodzy, ale także marszałkowie województw, prezydenci i burmistrzowie miast. Informacje o spirometrii i miejscach wykonywania badań pojawiały się także na stronach urzędów oraz Biuletynach Informacji Publicznej miast. Łącznie informacja o Światowym Dniu Spirometrii ukazała się na ponad 100 portalach internetowych.

Przygotowania organizacyjne do wykonywania badań spirometrycznych w ramach SDS spoczęły na strukturach terenowych PTChP. Z założenia badania miały mieć charakter otwarty, preferowano organizowanie ich w przestrzeni publicznej. W wielu miejscach w Polsce udało się zachęcić i przekonać władze lokalne do wsparcia tych działań przez stworzenie możliwości wykonywania spirometrii w siedzibach urzędów. W kilku miastach spirometrię wykonywano także w centrach handlowych.

W sumie akces do akcji zgłosiła większość oddziałów terenowych PTChP. Informacje o lokalizacjach były zamieszczane na bieżąco na stronie internetowej PTChP. Zadbano także o informację w mediach oraz wykorzystano przygotowane wcześniej materiały promocyjne (banery, ulotki i plakaty) do upowszechniania informacji o bezpłatnych badaniach spirometrycznych. Informacje o punktach gotowych do wykonywania badań spirometrycznych spływały do ostatniej chwili. W efekcie na chętnych oczekiwano w Polsce w ponad 200 punktach w całym kraju, w tym w większości dużych miast.

W czasie trwania SDS dane o realizacji były 2-krotnie przekazane do biura SDS w Sheffield — o 12.00 i o 16.00. O godz. 16.00 Polska była zdecydowanym liderem akcji w wymiarze światowym. Według dostarczonych informacji realizacja badań wyglądała następująco:

- Warszawa — 162 badania;
- Olsztyn — 73 badania;
- Sopot — 97 badań;

- Katowice — 58 badań;
- Poznań — 195 badań;
- Łódź — 54 badania;
- Bydgoszcz i województwo kujawsko-pomorskie — 614 badań;
- Kraków — 208 badań;
- Kielce i województwo świętokrzyskie — 246 badań;
- Szczecin — 214 badań;
- Gdańsk — 191 badań;
- Jelenia Góra — 79 badań;
- Rabka — 18 badań;
- Nowa Ruda (woj. dolnośląskie) — 30 badań;
- Polska Federacja Stowarzyszeń Chorych na Astmę, Alergię i POChP — 753 badania.

Spływające później raporty ujawniły, że w Światowym Dniu Spirometrii w Polsce bezpłatne badania spirometryczne z inicjatywy PTChP wykonano u ponad 2500 osób, z kolei Polska Federacja Stowarzyszeń Chorych na Astmę, Alergię i POChP wykonała ich niemal 3000.

W naszym przekonaniu akcja okazała się sukcesem. Ujawniła, że środowisko członków PTChP potrafi się zmobilizować, organizując tego typu przedsięwzięcie. Dodatkowo wykorzystano szansę promocyjną, jaką stworzył Światowy Dzień Spirometrii.

Podziękowania

W organizację SDS i wykonywanie bezpłatnych badań było zaangażowanych wiele osób z całej Polski, których nie sposób wyliczyć. Za pośrednictwem lokalnych koordynatorów: P. Gutkowskiego, T. Zielonki, S. Wesołowskiego, P. Dąbrowieckiego (Warszawa); E. Jassem, A. Jerzemowskiej (Gdańsk); G. Bochenek (Kraków); G. Ziolo (Szczecin); A. Barczyka, A. Krzywieckiego (Katowice); M. Czajkowskiej-Malinowskiej (Bydgoszcz); H. Batury, S. Cofty (Poznań); A. Obojskiego (Wrocław); W. Piotrowskiego (Łódź); E. Lisowiec (Olsztyn); L. Głowickiej-Pręgoskiej (Kielce); J. Bokieja (Jelenia Góra) chciałbym złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym osobom, których praca i zaangażowanie przyczyniły się do sukcesu Światowego Dnia Spirometrii w Polsce.

Piśmiennictwo

1. www.yearofthelungs.org.
2. Miller M.R., Crapo R., Hankinson J. i wsp. General consideration for lung function testing. *ERJ* 2005; 26:153–161.
3. Miller M.R., Hankinson J., Brusasco V. i wsp. Standardisation of spirometry. *Eur. Respir. J.* 2005; 26: 319–338.
4. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Chorób Płuc dotyczące wykonywania badań spirometrycznych. *Pneumonol. Alergol. Pol.* 2006; supl. 1.
5. Enright P.L., Hyatt R.E. *Office spirometry: a practical guide to the selection and use of spirometers*. Lea & Febiger, Philadelphia 1987.